ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ ప్రచురములు 1-.



భారతధర్మదర్శనము.

ద్వితీయ ప్రతి.

మచిలీపట్టణములోని ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము
(లిమిటెడ్) చే ప్రచురింపఁబడినది.

బందరు
శ్రీ భైరవ ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపఁబడినది.

సంఘదాయాదులకు	ఇతరులకు
వెల రు. 0-1-6.	వెల. రు 0-2-0.

Introduction.

ఆంధ్రులకొక విజ్ఞాపనము.

మన దేశమున నూతనముగ బయలువెడలిన జాతీయజీవనభావము మనల ననేకాభివృద్ధిసంపాదనావిషయక ప్రయత్నములకుఁ బురికొల్పుచున్నది. ఈజాతీయజీవనపోషణకును, దానివ్యాపకమునకును, ముఖ్యసాధనము జాతీయవిద్య (National Education). జనసామాన్యము సాక్షరులయినఁగాని దేశాభివృద్ధి యసాధ్యము. ఈసంగతిని మనమందఱమును దెలిసికొని జాతీయవిద్యాలయములను (National Schools) స్థాపించుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నాముగదా! వీనియందు జరగవలసిన విద్యాభ్యాసమునకు సాధనముగ నుండుటకును, మనలోఁ దెనుఁగు భాషను మాత్రము నేర్చిన మహాజనులకు జ్ఞానసంపాదక మార్గములుగ నుండుటకును దెనుఁగుభాషయందు వ్రాయఁబడిన సనాతనాధునాతనేతిహాసములుగాని (Ancient or Modern History), ప్రకృత్యాది శాస్త్రములుగాని (Sciences), అన్యదేశదార్శనిక గ్రంథములుగాని, (Philosophical works) జీవితవృత్తాంతములుగాని (Biographies) రేఖాగణితాదిగణితశాస్త్రసంబంధమగు గ్రంథములుగాని (Mathematical works), రాష్ట్రపరిపాలనపద్ధతులను దెల్పు రాజనీతిశాస్త్రములుగాని (Political sciences), జాతీయసంపద్వృద్ధి మార్గములను బోధించు నార్థికశాస్త్రములుగాని (Political Economy), వృత్తులను, పరిశ్రమలను, వాణిజ్యమును నడుపు విధములను దెల్పు గ్రంథకోటిగాని (Books on Trades, Manufactures or commerce) నానావిషయసుబోధకములగు యాఖ్యాయికాకథలుగాని (Novels), మనభాషలోఁ బేర్కొనుట కొకటిరెండైనఁ గానరాకున్నవి. ఇంగ్లీషు,

ఫ్రెంచి, జర్మను, భాషలలో నిట్టి గ్రంథరాజములు లెక్కకు మిక్కిలిగాఁ గలవు. అయినను జాతీయవిద్యావ్యాపకము మాతృభాషలలో సాధ్యమైనట్లు విదేశభాషలలోఁ గానేరదు. విద్యాభ్యాసముయొక్క ప్రారంభదశలయందె మప్పుడు కిప్పుడు గలవిదేశవిద్యాభ్యసన నిర్బంధమే యింత దనుకను మన యభివృద్ధికిఁ బ్రతిబంధకంబై జనసామాన్యమీదేశమున నిరక్షరులగుటకుఁ బ్రబలకారణ మయినది. కాఁబట్టి మన జాతీయవిద్య నాంగ్లేయభాషలో నభ్యసింపఁజేయఁ యత్నించుట నిష్ఫలమయిన కార్యము.

ఆంధ్రులలో జాతీయజీవనమును, జాతీయవిజ్ఞానమును గల్పింపఁ బూనుకొనినచో నాంధ్రసాహిత్యాభివృద్ధి(**Improvement of Telugu Literature**) కంటె సాధనాంతరము లేదు. మన దేశభాషలలో బంగాళీమహారాష్ట్రభాషలు నిరంతరాభివృద్ధిని గాంచుచున్నవి. వారన్య భాషలలోఁ గలయుత్తమగ్రంథముల ననేకములను మాతృభాషలోనికి భాషాంతర మొనర్చుకొనియు, నూతనగ్రంథరాజములను వ్రాసికొనియు, వారిభాషలను దినదిన ప్రవర్ధమానములుగఁ జేయుచు, ఆభాషలను వాడుకొను జనులయందు జాతీయ జీవనభావమును గల్పించుచున్నారు. వారిభాషాభివృద్ధియె వారి సంఘాభివృద్ధికిని గారణమై భాషాభివృద్ధికిని దేశాభివృద్ధికిని గలపరస్పరసంబంధమును దెల్పుచున్నది.

ఈభాషాసాహిత్యాభివృద్ధియొక్క యత్యావశ్యకతను మనవారు కొందఱు గ్రహించి యాంధ్రగ్రంథరచనకుఁ దగినప్రోత్సాహమును గల్పించుచున్నారు. శ్రీమునగాల జమీందా రగు నాయన రంగారావు బహద్దరుగారును వారియమాత్యశేఖరులగుకొమరగిరిలక్ష్మణరావుపంతులు ఎం. ఏ. గారును మఱికొందఱు దేశాభిమానులును గలిసి విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల యనుపేరఁ గొన్నిగ్రంథములను బ్రచురించుట కేర్పాట్లు చేసియున్నారు. అయినను మనభాషకుఁ గల కొఱఁత యొకరిద్దఱిచేఁ దీర్పఁబడఁదగినది గాదు. విశ్వమానవకోటియొక్క భావికాల ప్రాప్యాభివృద్ధికి మేర లేదు. మనమార్జింపఁదగువిజ్ఞానమునకు మితిలేదు. అట్లగు

టచే మన కుండఁదగిన గ్రంథసముదాయముయొక్క స్వభావమును సంఖ్యయును యనిర్వచనీయములు. ఒక్క నూతనవిజ్ఞానము, నూతనాదర్శము, నూతనభావము, గ్రంథశతములచేతఁగాని వ్యక్తీకరింపఁబడనేరదు. మన సాహిత్యాభివృద్ధికి ట్లసంఖ్యాకము లగుప్రయత్నములు జరుగవలయును గాన మేమును బందరుపురమున "నాంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము, లిమిటెడ్" అను పేరుతో లిమిటెడ్ లయబిలిటీ గల జాయంటు స్టాకుకంపెనీ నొకఁదానిని రు 10,000ల మూలధనముతో స్థాపించినాము.

ఈ సంఘమువారియొక్క ముఖ్యోద్దేశము మన యభివృద్ధికిఁ గావలసిన గ్రంథములను మన మాతృభాషయందు వ్రాయించి ప్రచురించుటయె. మన దేశమున విద్యాధికులు పెక్కండ్రు దేశాభిమానమును ఉత్సాహమును గలవారయ్యును చాలవఱకు నీరసస్థితియం దున్నవారు. దేశస్థితినిబట్టి వారు దినమంతయుఁ బాటుపడినఁగాని పుత్రకళత్రాదులను బోషించుకొనుటయే కష్టముగనున్నది. ఇట్లు పెక్కుయిక్కట్టులకులోనై ఘటయాత్రసలుపువారిని యూరక గ్రంథములను వ్రాయుఁడని చెప్పుట సాధ్యమెగాని నెఱవేర్చుట సులభము గాదు. కాఁబట్టి యిట్లు శ్రమపడి గ్రంథములు వ్రాయువారికి వారిశ్రమనుబట్టియు గ్రంథముయొక్క స్వభావమును బట్టియుఁ గొంత మూల్యముగాని ప్రతిఫలముగాని యిచ్చుటకుఁ దగినసదుపాయము లేర్పఱచినచో గ్రంథరచనకు మఱికొంత యెక్కువప్రోత్సాహము కలుగునని తలంచితిమి. ఇట్లు చేయుటచే ద్రవ్యసాహాయ్యమక్కఱలేకుండఁ దమధనమునుశక్తిని ధారవోసి పాటుపడఁ దగిన దేశభక్తాగ్రేసరుల ప్రయత్నములకును మిక్కిలి యుపకారము గలుగునని మానమ్మకము. మనవృద్ధికి చిన్న చిన్న విషయములలోఁ జేయఁదగినప్రయత్నములు సయితము మట్టివారు చేయవలసియుండుటకు బదులు ఇట్టి చిన్న చిన్న మూలధనములు గలకంపెనీలవల్ల నెఱవేర్పఁబడినప్పుడు సంపన్నులు ప్రయత్నములు మహద్విషయములకై ప్రవహింపవచ్చును.

మేము ప్రచురింపఁబోవు గ్రంథములయొక్క రూపనిరూపణముఁ జేయుటకు ప్రస్తుతము సాధ్యముగాదు. కొంతవఱ కాంగ్లేయాది భాషాంతరములనుండి యాంధ్రీకరణ మొనర్చుట ప్రప్రథమమునఁ గాఁదగినపని. ఏతద్విషయ ప్రయత్నము లిందనుక జరుగుచునేయున్నవి. అయినను కేవలభాషాంతరీకరణముచే భాషాభివృద్ధిగాని సంఘాభివృద్ధిగాని మన ప్రస్తుతదశయందుఁ గలుగవు. విదేశీయులయితిహాసములు, వారిసాహిత్యము, వారివిజ్ఞానము, వారియాచారము, వారిధర్మములు, మనయితిహాసములు, మనసాహిత్యము, మనవిజ్ఞానము, మనయాచారము, మనధర్మము, గానేరవు. 'స్వధర్మ విసర్జనముచేతను పరధర్మావలంబనముచేతను మనము పొందినభంగమిప్పు డనుభవైకవేద్యముగనే యున్నది గద. కావున మేమీ యభిప్రాయమును మనస్సునం దుంచుకొని యేదియో యొక విధముగ మన జాతీయ జీవనోద్ధారణకు సహాయభూతము లగుగ్రంథములనె ముందుగఁ బ్రచురింపఁ బ్రయత్నించెదము. ఈ జాతీయవిజ్ఞానతరంగిణి దేశమునందుఁ బ్రవహింపఁజొచ్చిన తరువాత మనకొదువప్రయత్నము లన్నియు దాని యుపశాఖలవెంటనే పాఱుచుండును. గ్రంథరచన కాయాశాస్త్రానురూపమగుపరిభాష (Nomenclature) యావశ్యకము. అది పూర్తిగ మన భాషలో లేదు. దానిని కల్పించుకొనక గ్రంథములు వ్రాయుట యసాధ్యము. ఇట్టి గత్యంతరాభావమును మనసు గమనించుచు నిట్టిపరిభాషను సమకూర్చి యొక నూతననిఘంటువును వ్రాయింపవలయును. అంతదనుకఁ బలువురచే వ్రాయఁబడుచున్నను మాగ్రంథమాలయం దంతటను సాధ్యమయినంతవఱకొక్క పరిభాషయే వాడఁబడును.

మాప్రచురములకు మార్గదర్శకుఁడుగ నుండుటకే "భారతధర్మదర్శనము" అనుదేశభక్తుని ప్రప్రథమమున నాంధ్రదేశమున సంచారార్థము పంపుచున్నాము. ఆంధ్రులు వాని నాదరించి వానివెనుక రాఁబోవువారికై నిరీక్షించుచుందురని నమ్ముచున్నాము. సుప్రసిద్ధుఁడైన యీధర్మదర్శన గ్రంథకర్త మాతృదేవతకు భక్తిపూర్వకముగ సమర్పించిన

యీయుపాయినము నాయెకు నివేదనఁజేయునర్త్యకవిధిని మాసమాజమున కుఁగల్పించినందుకాయనకు మాకృతజ్ఞతాసూచక వందనము లాచరించుచున్నాము.

ఆంధ్రభాషాభివర్ధని సంఘము,
(లిమిటెడ్)
మచిలీపట్టణము.
1-10-1907.

వేమవరపు రామదాసు,
కార్యదర్శి.



ద్వితీయప్రతి కుపోద్ఘాతము.



శ్రీదం, బఖిలవిద్వజ్జనానందసంధాయకంబు, నిర్మలదేశాభిమాన శోభితం బగునీపొత్తంబు రెండవకూర్పునకుం గొలఁది కాలంబుననె యవకాశ మొదవినందుల కాంధ్రమహాజనులకు వందనము లర్పించుచున్నారము. మొదటి ప్రతియం దుండిన ముద్రణాది లోపంబులను నివర్తించి యీప్రతి సాధుజనాదరణీయం బగున ట్లొనర్చితిమి. ఇం దింకను నెరసు లెయ్యెడనైనం దోఁచిన విబుధులు మము మన్నింప బ్రార్థితులు. ఈపొత్తము వెలువడినదాదిగ నీసంఘమువారు ప్రకటించిన గ్రంథనామములను దద్వివరణమును సంగ్రహముగ నీపుస్తకముకడపటఁ జేర్చితిమి. భాషాభిమానులు వాని నవలోకించి దేశాభివృద్ధ్యర్థ మొనర్చు నీసత్కార్యాచరణంబున నీసంఘమువారికిఁ జేయూఁత నొసంగుదు రంచుఁ బ్రార్థించుచున్నారము.

మచిలీపట్టణము.
1-10-1908.

క. భాస్కరరావు.



గీ॥ ఆంధ్రభాషాభివర్ధని కాదరమున
జ్ఞానవంతు లనర్ఘమా గ్రంథరత్న
ముల సమర్పణ సేయుఁ డమూల్యమైన
కానుకలు గాగ నందఱు ఖ్యాతిమెఱయ.

గీ॥ ఆంధ్రభాషాభివర్ధని యభ్యుదయను
నంద నాబాలగోపాల మఖిలజనులు
సకలకలలను విద్యల సాంతనుగను
జదివి ధీయుతు లగుదురు శాశ్వతముగ.



ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘోద్యమము.

గీ॥ కామ రోషాది దుర్దమాజ్ఞానతిమిర
సమితి దుల్లంగ నుత్తమసాధనంబు
జ్ఞానఫలపరిపక్వ మెంచఁగ ధరిత్రి
కాయ నుదిరినఁ గుసుమంబు వాయకున్నె.

గీ॥ మోక్షలబ్ధికిఁ గేవల మూలమైన
జ్ఞానమును దెల్పుకృతు లసంఖ్యాకములుగఁ
దొల్లి పెద్దలు రచియించి రెల్లజనుల
యెడ ననుగ్రహమునఁ జేసి యెసక మొనఁగ.

గీ॥ సంస్కృతజ్ఞానమవనిఁ బ్రశస్తిఁ గాంచ
జగతి కెల్లను నొజ్జయై శాశ్వతమగు
ఖ్యాతి నందెదు మన దేశమాత; యిందు
నించుకయు లేదుగా పరాపేక్ష మనకు.

గీ॥ మోక్షలబ్ధికిజ్ఞానంబు మూల మనుట
యైహికాముష్మికములయథార్థ మగుట
యైహికం బగు ముక్తికి నాకరమగు
నాధునిక విద్య మనకగు నభ్యసింప.

గీ॥ అఖిలశిల్పకళారహస్యములు ప్రకృతి
శాస్త్రనిచయము రాజీక సాంఘికార్థి
కాదివిషయ విశేషము ల్యంత్రశాస్త్ర
మర్మము లెఱుంగఁగావలె మనకునిప్డు.

గీ॥ సకలవిద్యలు కలలును శాస్త్రములును
వివిధదేశ చరిత్రము ల్విశదరీతి
సర్వజనులకు నాంధ్రభాషను దెలుపఁగ
నాంధ్రభాషాభివర్ధని యవతరించె.

శ్రీరస్తు.

కృత్యాది.

శా॥ పుత్రప్రేమ నశేషదేశజనులం బోషించుచోఁ దానహో
రాత్రంబు ల్పనిఁబూని దీనజనసంత్రాణక్రియన్ సత్క్రియా
పాత్రంబౌ తనమేన లంచిన జగత్ప్రఖ్యాత విక్టోరియా
ధాత్రీపాలిని నీకు నెప్పుడు దివిన్ధన్యాత్మగా నిల్పుతన్.

చ॥ అతులదయాపయోధి యగు నాయమయం దమృతాంశుఁడై కృపా
న్వితుఁడయి మున్ననించి యనుజేక్షణ కౌతుకమొప్పవచ్చి యీ
క్షితిఁ గని చక్రవర్తిగుణశేఖరుఁడై చను శ్రీయుతు న్సమీ
హితయుతుఁ జేయుతం గరుణ నేడ్వతుమప్రభు నీశ్వరుండిలన్.

శా॥ దేశానర్థమువాపి దేశహితమర్థింగూర్పఁగ న్మండలా
ధీశత్వాద్యధికార పూర్వకములుగా నేర్పడ్డ ధన్యాత్మకుల్
దేశస్థు ల్స్వమదేశవృద్ధి మది నుద్దేశించి కావించునా
దేశక్షేమవిధానయత్నములు సిద్ధింబొందఁ దోడయ్యెడున్.

చ॥ ఉదయంబయ్యెను పారశీకులసుధార్ణోరాశికిం జంద్రుఁడై
పదిదిక్కు ల్వెదఁజల్లె దీనజనతాపం బెల్లఁ జల్లార సౌ
ఖ్యదమౌ నిర్మలకీర్తి కౌముదిని దివ్యద్దేశభక్తిస్థిరో
నుదయాశీలుఁడు కేవలుండె యల నౌరోజీ మహాత్ముండిలన్.

X.

మ॥ పదియార్వన్నె పసిండి సొంపు వెలయింపం దావి 'హాటిల్లిన
ట్లాదవెన్బుద్ధి విశారదత్వమున కోహో యిట్టిసౌజన్యమీ
సదయాంతఃకరణం బటంచు జనముల్ శ్లాఘింప నొప్పన్జగ
ద్విదితుం డింతటిధన్యుఁ డెందుఁ గలఁ డీ దేశంబునం జూడఁగన్.

మ॥ నిజదేశోద్ధరణ క్రియారతమతిన్మ్రన్వంచి సౌఖ్యంబులన్
స్వజనంబు న్విగనాడి యోజన సహస్రంబేగి యాంగ్లేయ దే
శజనుల్మెచ్చఁ బ్రసంగముల్సలిపి తత్సామ్రాట్సభాస్తారుఁడై
విజయంబందె మహానుభావుఁ డితఁ డుర్విన్మంత్రిసామాన్యుఁడే?

శా॥ 'దాదా' యంచును 'భాయి' యంచుఁ బ్రజకున్దాఁదండ్రియై యన్నయై
యీదేశంబు ప్రశస్తిఁ గాంచి తనదాహీనస్థితిం బాసి నా
నాదేశంబుల కొజ్జ గాఁదగిన యా'నౌరోజు' రావింప ని
ర్వేదం బేమియు లేక పాటుపడియె న్నిర్భీతి నన్వర్థుఁ డీ
దాదాభాయికి సాటి యెవ్వ రరయం ధాత్రి న్వదాన్యోత్తముల్.

శా॥ శౌదార్యంబున సాహసంబునను ధర్మాసక్తి నిస్తుల్యుఁ డీ
దాదాభాయికి భారతీయనిఖిలార్తక్షేమసంధాయికిన్
శ్రీదుం డీశుఁ డొసంగుఁగాత శుభము స్త్రీలున్ స్థిరారోగ్యమున్
వేదోక్తంబగు పూర్ణమాయువును సంప్రీతిన్ ధరామండలిన్.



శ్రీః.

భారతధర్మదర్శనము.

భారతమాత.







మ॥ సరసాభిరామాచంద్రికలు
చారువసంతసుమోత్కరంబులున్
సరసిజసౌరభంబు [illegible]
చల్లనిమేఘవర్ష [illegible] ల్
[illegible]
[illegible] యొప్పారల్
[illegible]
భాసిలు [illegible]
[illegible]
[illegible] మీరి [illegible]
[illegible] లు,
[illegible] బులున్,

2

ఖరకిరణుం డివిం బొడివి
        కార్కొనుమబ్బులుఁ గ్రొమ్మెఱుంగులున్,
సురుచిరరత్నకాంతులను
        జూడ్కులకింపగు నింద్రచాపముల్,
తరణికరంబుల న్ధరణిఁ
        దాకగనీకతనర్చు సల్లకీ
సరళతమాలసాల పన
        సక్రముకామ్ర పటీర కేతకీ
కురవకకింశుకాది కుజ
        కుంజసమంచిత కాననంబులున్,
హరితతృణాగ్రము ల్మెసవి
        యంబరవీథిని గ్రేళ్లుదాటుమేల్
హరిణచయంబు, నృత్యసమ
        యస్ఫుటపింఛము లౌమయూరముల్
సరసిజలక్ష్మిఁ జెన్నెసఁగి
        సారసభృంగమరాళచక్రబం
ధురనినదంబులంబొదలు
        తోయరుహాకరము, ల్లసచ్ఛవి
స్ఫురదురువిద్రుమంబులను
        శుభ్రవినిర్మల మౌక్తికంబులన్
దరలతరంగమాలికలఁ
        దద్దయునొప్పెడు సాగరమ్ములున్,
స్ఫురదమలాంశుజాలములఁ
        బొంపిరివోయెడురత్నసానువుల్,

పరగుగిరివ్రజం బమల
వార్లహారీ రమణీయవాహినుల్
ధరపయిస్వర్గసౌఖ్యమిడుఁ
దల్లిరో! నీప్రజకెల్ల కాలమున్ ॥

చ॥ మతములుసొచ్చినిల్లు, జన
మాన్యచరిత్రులు పుట్టినిల్లు, న
ప్రతిమదయాశమాదిగుణ
రత్నసమృద్ధికి రోహణాద్రి శా
శ్వతనిరపాయమోక్షఫల
భాసురవల్లికి నాలవాలమై
యతులవిభూతిఁ బొల్చు విల
సంబరో! నీసరిధన్యు లుందురే? ॥

క॥ శ్రీకరకరుణాశేవధి
లోకారాధ్యుఁడు విపన్నలోకావనుఁ డ
స్తోకశుభంబు లొసంగుత
నీకు న్నీప్రజకు నెపుడు నిండినప్రేమన్ ॥



హిందూదేశ దైన్యవిచారము.

ఉ॥ మాతరో! నీసుతు లనుప
మాన్యచరిత్రు లమేయ శేముషీ
ఖ్యాతులునై యనాదిగ మ
హర్ధిగ నీవు ధనధాన్యసంపదల్
ప్రీతిని మెండుగాఁ గలిగి
పేరెనికంబునఁ జేసినట్టి నేలా
చాతురి శౌర్యసంపదలు
శాస్త్రపరిశ్రమ మించి యెంతయున్.

ఉ॥ ఈతరిఁ జూడ వారు ధన
హీనులు దీనులు సోమరు ల్గదా
చేతులు నయి యస్త్రమును
బోరఁగనుఁ ముష్టి యెంతయు
స్వాతపివేకులై బలము
విద్యయు బుద్ధియు శక్తి శీలము
న్నీతియు జాతియు న్విడచి
నీచదశం బడియుండి రక్కటా!

మ॥ అకటా! దేశచరిత్రముం దలపఁగా
నత్యంతమున్ స్వాంతముల్
విలపింపయ్యెడు సర్వరత్నఖనియై
విస్తీర్ణసస్యాఢ్యయై
సకలోర్వీమణి నాఁ బరంగినయయీ
సర్వంసహాభాగముం

దొక నూటస్ఫదికైన లేదు దిన
నయ్యో! తల్లి ముప్పొద్దులన్ ॥

శా॥ గంగా సింధు మహానదుల్ యమునయుం
గావేరియు న్నర్మదా.
తుంగాభద్రలు బ్రహ్మపుత్రయు లస
ద్గోదావరీకృష్ణలున్
బంగాళాంధ్రకళింగకోసలములుం
బాంచాలముం గొంకణం
బుం గర్నాట మరాట దేశములనున్
ముక్కాలు ధాన్యంబులో
లిం గాపించి యొసంగినం గుడువఁ ద
ల్లీ!లేదు ముప్పొద్దులన్॥

శా॥ రంగద్రత్నమయూఖదీధితి సమా
రాజద్దరీ భ్రాజితో
త్తుంగక్ష్మాధరపంక్తులుం బరిలస
త్ఫుల్లాబ్జకాసారముల్
తుంగక్ష్మారుహశోభికాననము లెం
దున్ లోచనానందమో
లిం గావించుచునుండు, గూడొకటె త
ల్లీ! లేదు ముప్పొద్దులన్ ॥

శా॥ నైసర్గం బగుహస్తలాఘనము నా
నాసత్కళాసక్తి ని.
ద్రాసౌఖ్యాదివిహీనసంతతపరి
శ్రాంతిక్షమత్వంబునుం,

ధీసామగ్రి కులక్రమాగతలస
న్నిర్మాణనైపుణ్యముల్
వీసంబుం గొఱలేకయుం గుడువఁ ద
ల్లీ! లేదు ముప్పొద్దులన్॥

చ॥ ఫలకుసుమాదిసంపదలు
భాసురవస్తు సమస్త సంచయం
బులు బహురత్న హేమ పరి
పూర్ణఖని ప్రచురప్రదేశముల్
సలలితశుక్తి మౌక్తికము
లం బొగడందెడు సాగరంబులుం
గలిగియుఁ దల్లి! నీప్రజకుఁ
గల్గదు గంజియు మూఁడుప్రొద్దులన్॥

సీ॥ ప్రొద్దున లేవంగఁ బొయిరాజవలెనన్న
నగ్నిహోత్రము స్వీడ నంపవలసె;
నాబాలగోపాల మఖిలంబునకును మా
న్చెస్టరు పుట్టము నేయవలసె;
మునుమాపువ్యాయామమునకుఁ గందుకములు
లండను బంపుచు నుండవలసె;
వార్తకు లేఖినీ పత్రము ల్వ్రాయుచో
నాస్ట్రియా జర్మను లంపవలసె;

గీ॥ చిన్న బిడ్డలు త్రావంగ క్షీరములను
భాగ్యవంతులపాలఁ బంచదార
యూరిపేదల గంజికి నుప్పుఁగల్లు
నన్యదేశంబు లంపంగనయ్యె నకట!॥

సీ॥ పరనాగరికరాష్ట్రపాలురు ధరియించు
జిల్గుదువ్వలువలే చెంతకరిగె?
వారి దేవేరుల వలనొప్పఁ గైసేయు
పట్టుపుట్టంబు లేపజ్జకరిగె?
వరభటశ్రేణుల పాణుల మిఱుమిట్లు
గొలుపు కృపాణులే వలనికరిగె?
పరరాజసభల నాస్తరణంబులై యొప్పు
రత్నకంబళములే ప్రక్క కొదిగె?

గీ॥ రమ్యమైనట్టి నవరత్నరచనలవియుఁ
జిత్రకీతులఁ జెల్వొందుశిల్ప మదియు
స్వప్నసంపదయో! యైంద్రజాలకంబొ!
నాఁగ నుంతయు లేకుండ నేగె నకట!॥

ఉ॥ మాసెకలాప్రవీణత, స
మస్తము నస్తమునొందె శిల్పము,
ల్వాసె నశేషభూరమణ
వాంఛిత భారతవర్ష సంపదల్,
డాసె నవగ్రహంబు, ధన
లక్ష్మి దొరంగి దరిద్రులై ప్రజల్
గాసిలి చిక్కి కొంతయును
క్షామ నిపీడితులై యజస్రమున్॥

ఉ॥ భారతవంశశేఖరుఁడు
పార్థుఁడు మున్ హిమశైల సేతుమ
ధ్యోర్వరసమస్త రాజ్యరమ
నొక్కభుజంబున నిల్పినప్పు డెం

తే రహిఁ గొల్వుదీర్చు సభ
యిప్పుడు కన్నులఁగట్టినట్లుగా
భాగతమందుఁ గాననగు
వర్ణనసేయఁగ నేల వేఱుగన్?

శా॥ ఏనూఱేండ్లకుమున్నె వీ డదియె డె
ల్హీపట్టణంబై మున
ల్గాను ల్నిల్వఁగ స్థానమయ్యెనట హు
మ్రావు ల్దగం గొల్వఁగా
ఖానుల్దీర్చిన కొల్వుకూటములు వి
ఖ్యాతంబు లం దల్లషా
జ్హానుస్థాపిత బర్హిపీఠము మహా
చాతుర్యధుర్యంబిలన్॥

శా॥ ఆనిర్మాణమెగాక యా ధునికమై
యాగ్రాపురిం దాజ్మహా
ల్నానత్యద్భుత శిల్పమొండొకటిగ
న్పట్టు న్విలాసంబున
న్నానాదేశ సమాగతాఖిల జనా
నందానుసంధాయియై;
మీనాక్షీసదనంబువొల్చు మధుర
న్మేల్సేతల; న్వింతచం
దాసం దత్పురి నొప్పు తిర్మల చమూ
నాథోత్తమాస్థానమున్॥

గీ॥ వింతహారువుల పనులచేవిస్తరిల్లి
జిలుఁగు సేఁతలకీతులఁ జెన్నుమీఱి

వన్నె చిన్నెలం కెంతయు వాసికెక్కి
వరలె శిల్పంబులెల్లఁ బూర్వమున నిచట॥

క॥ నేఁతల పోఁతల చిత్తరు
వ్రాఁతల నిర్మాణములను వాసిగనిన యా
తాతల తండ్రులవృత్తులు
చేతిపనుల్ డక్కి దిగిరి సేద్యమునఁ బ్రజల్॥

గీ॥ ఊషరక్షేత్రములు దొడ్డయూడ్పుచేలు
గ్రామకంఠంబులెల్ల నగాధ సలిల
గర్తములు నయ్యె నియ్యెడఁ గర్షకునకు
గడ్డిమిగులుట యెంతయుఁ గష్టమాయె॥

గీ॥ వృత్తు లీరీతి సన్నియూ వెనుకఁబడియె;
సాహుకారుల లాభము ల్పదికిలఁబడె;
సంతవారలు మనదేశమన్యదేశ
వస్తువులనించి ముంచిరి వసట వార్ధి॥

ఉ॥ జాతిమతాదిభేదముల
సంస్కరణంబు మెయిం బరస్పర
ప్రీతియుఁ భ్రాతృభావమును
వీడి యొకప్పుడు నేకదేశసం
జాతులమన్న మాటను బ్ర
జ ల్గణియింపక దేశవృద్ధికిం
ఘాతుకులై రయో! జనుల
కష్టము లెన్నఁడు, తీరునో కదా?॥

శా॥ ఏవాడం గన నెల్లవారలును నెం
తే వృద్ధిగాంక్షించి యా

త్త్వావాసంబులు వీడిపోయి యఖిల
వ్యాపారము లుత్కళా
ప్రావీణ్యంబులు సంగ్రహింపఁ దమ పూ
ర్వఖ్యాతియే మెంచి మి
థ్యావైరాగ్యముఁ బూని యుండురిట న
త్యంతంబు సంతుష్టులై॥

శా॥ స్వారోగ్యంబును స్వప్రయోజనములన్
స్వైశ్వర్యముఁగోరి సం
సారధ్వాంతమునందు రేలుఁబవలు
న్జాలన్ శ్రమంబందు చె
ల్వారుం దేశము దైన్యముం గలఁచి త
ద్వ్యావృత్తికై సుంతయు
న్ప్రారంభించి పరోపకారపథము
న్ప్రాపింప రేచాయలన్॥

ఉ॥ జాతిమతాదిభేద మతి
సంస్కరణంబు న క దేశసం
జాతులమన్న మాటను బరి
జల్మదినెక్కొన నిల్పి యాత్మలన్
భ్రాతృవిశేష భావనకుఁ
బన్పడఁ జేయుచు నైకమత్యము
న్నీతియుఁగల్గి దేశజన
నిందరిఁ జేర్తురె క్షూడి యుందఱున్॥

ఉ॥ ఈమహి యంత్రశాలలకు
నేర్పడఁ దావల మౌనె యెన్నఁ డేన్

సోమరులై యాజసమును
సుద్దులఁబ్రొద్దులు పుచ్చుచుండు ని
ష్ప్రామరులెల్లఁ బాటుపడు
భాగ్యము గల్గు నె భూరివిత్తముల్
భూమియు బుద్ధియుం గలుగు
పుణ్యులు భారము పూనఁజొత్తురే॥

ఉ॥ క్షామముదీరునే ప్రజక
కాలపు మృత్యువువోలెఁ దోఁచి వే
మామక దేశవాసులను
మారి మసంగెడు మారియాఱునే
సేమమునన్సుఖింతురెయ
శేషజనంబులు స్వస్థచిత్తులై
బాముఁదీరి నీదగు కృ
పారసవృష్టిని దేరి దేవమా॥

భారతవర్షమందు మన
వారలు పూర్వము బుద్ధిమంతులై
చారుదుకూలధారులయి
షడ్రసముల్భుజియించుచున్న ద
న్నారలుగట్టి కూరలశ
నంబుగనుండిరి యాన్యదేశపు
న్వారలటంద్రు; వారిపుడు
భాగ్యమునందులఁ దూఁగుచుండగాఁ
బేరు ప్రతిష్ఠయు న్నశిచి
పేదలమై వెడఁగూడుఁగూరయుం

జీరయులేక చిక్కువడి
చింతలపాలయి చెట్లుపుట్టలుం
జేరివసించుమూనిక్రియ
జీర్ణశరీరము లర్థభుక్తిచే
నీరసమై కృశింపఁగడు
నీచత నుంటఁ దలంపరేమియున్॥

శా॥ సర్వోత్కృష్టము లోకమందు ననుమా
సంఘంబె తత్తుల్యమీ
యుర్వీ లేదనుచెల్ల సాహసము మా
యుక్తుల్ దగన్వేనవేల్
నిర్వక్రంబుగఁ జెప్పవచ్చు గ్రహము
ల్లేశంబును న్మాఱునే
పర్వంబు ల్దడవౌనె యొక్కయదసం
బంచాగముల్దప్పినన్॥

ఉ॥ ధీసకలత్వసంపద న
తీంద్రియదృష్టిని జేసి జైమిని
వ్యాసకణాద గౌతమప
తంజలులుం గపిలుండు మున్నప
న్యాసమొనర్చినట్టి విపు
లాగమతంత్రములుం బురాణముల్
భాసురవేదకల్పకగ
శన్మకరందమొ నాఁగఁదత్వాజి
జ్ఞాసఁజరించు భక్తులను
గావ స్వయంభగవన్నిబద్ధమై

భాసిలుగీతయు న్నిగమ
వర్గము దుర్గమమయ్యె, శాస్త్రిముల్
మాసెను, ధర్మనిష్ఠ యఖి
లంబు ఖిలంబయిపోయె నిచ్చోడం,
బాసెన శేష విద్యలును,
ధ్వమ్మయి పోయె సమస్తసత్కళల్॥

మ॥ మతివైశద్యము పాపభీతియును ధ
ర్మస్ఫూర్తియు న్వేచెడెన్,
మతవైషమ్యము లెచ్చె, భక్తికడు
సన్నంబయ్యె, దుస్తర్కముల్
వితతంబయ్యె, దయాశమాది గుణము
ల్వైగ్యంబు లయ్యెం గటా!
సతత ధ్వాంతము గ్రమ్మె దేశజన ధీ
సమ్మోహానంబై కడున్॥

మ॥ రఘురామార్జున వంశజాతు లిన చం
ద్రాంశోద్భవు ల్పంగరా
లఘుదోర్దండ కృపాణకృత్త ప్రతికూ
లక్ష్మాపయోధాను మే
య ఘనప్రాభవ శోభితు ల్నృపణులై
యందందఁ బాల్కాఁపులై
రఘువృత్తి న్ఘట యాత్రసల్పు టకటా!
లజ్జావహంబెంతయున్.

సీ॥ పండిత్రనాలిన్యయట్టి పైరైన నొల్లక
యుంఛవృత్తిఁ జరించుచుండియెప్డు

చలిచీమనైనను జాఁద్రొక్కనోపక
శమదమాదుల నొప్పుసత్త్వఖనులు
కూటికిఁ పేదలై కూటసాక్ష్యములక
లీకసృష్టికిఁ గల్లపోకడలకు
దుర్దానములకును దుష్టాన్నములకును
హేయకృత్యములకు నెగ్గులేక॥

గీ॥ చొచ్చి యవియును గజ్జైనఁ జూదమునకుఁ
జౌర్యమునకును బొల్పడి చతురతారి
వారి నేమనవలయు నివ్విసుధలోన
లేమి యేమేమి సేయింపలేదు జనుల॥

గీ॥ దేశవృద్ధికిఁ జనుఁ దెన్నులరయఁ
బూనువారలపైఁ గనలూని వారి
యత్నముల కెడ్డు మాఱుసేయం దలంచు
పండితమ్మన్యులను ననవలయుఁగాక॥

ఉ॥ ఆర్యులచే ననుష్ఠితము
లైన చనుధర్మములందు నుత్కటా
నార్యము లైనకొన్ని తఁద
నంతరకల్పితము ల్ఘటింపదు
ప్పాత్యము లంచు సజ్జనులు
సంస్కరణం బొనరింప శాస్త్రివి
ద్వార్యుల మంచు నాగెదరు
వక్రికుతర్కముల్ సభాస్థలిన్॥

ఉ॥ మంత్రము సూత్రముం గ్రియయు
మాఱ్పడెనో యనఁ దోఁచుపద్ధతిన్

యంత్రపు బొమ్మ్రింబలె న
యుఃపరిపాకము లేమి యేమి దు
స్వంత్ర మొనర్చినం దెలియఁ
బజ్ఞతచాలని నాకుఁ గూర్చుచో
మంత్రిము వీనులంబడిః
మాత్రనె పెంకిలి పూర్తి యయ్యెనే॥

శా॥ శాస్త్రంబులు గోష్ఠింగాదులును మం
త్రామ్నాయములున్నచి వి
ద్యాపాండిత్యముచే రచించినప్రశ
స్తగ్రైః సూత్రంబు నా
ట్లో పామర్, బసిపాపల న్నిలిపి యె
న్నో బొమ్మపెండ్లిండ్లు ధ
న్యావితంబుగఁ జేయుచుంటి మిదియా
న్యాచారమే గ్యాయమున్॥

శా॥ శ్రీరామానుజ శంకరాద్యుపనిష
త్సిద్ధాంత నిర్ధారకుల్
గారవ్యంబుఁ నిత్యనైగోష్యములను
ఘాటించి బోధింపనే
వారు ల్వానిగ్రహింపఁ జూచెరు; స్వ్రధా
నైమిత్త్యము ల్వానిని
న్వారంబు న్నాచరింతు రియ్యదియు నా
స్వశ్రేష్ఠ ధర్మంబొకో!

శా॥ కాయక్లేశము హేయమంచును గుణం
కహ్నే విత్తార స

న్యాయత్తుండయి సేవఁ జేయునెడ హే
యంబు ల్విశంకస్థితిం
జేయం జొచ్చియు నంతఁబోక యొకచో
చిత్తానుసారంబుగా
న్యాయాపేతత సంచరించుటయునా
ర్యాచారమేయారయన్?

శా॥ పరపాణిగ్రహకారణంబు కతన
న్బాధ్యంబు కన్యాపునః
పరిణేయత్వ మటంచుఁ బల్కు విధురు
ల్పత్నీ పునస్స్వీకృతి
న్నిరతౌపాసనకై యొనర్చి యటుపై
నిశ్శంకతం దారిల
న్విరతౌపాసనులై చరింతు రిదియు
న్వేదోక్త ధర్మంబొకో!

ఉ॥ ఏదెసఁ జూడ నివ్వసుధ
నెందును ధర్మము దేశకాలపా
త్రాదులఁబట్టి మాఱకొక
యాకృతినిల్చెనె యెల్లకాల మిం
దీదినమున్న ధర్మమది
యేండ్లు గతింప నధర్మ మయ్యెడుం
గాదని కేని యిందు మన
గ్రంథములే ప్రబల ప్రమాణముల్ ॥

శా॥ ఆర్యాచారము లేకరూపముననే
యాకల్పము న్నిల్చెనే

కార్యాకార్యవిచక్షు జేయుచునస
త్కార్యంబు లొక్కొక్కచో
నార్యుల్మాన్పరె మాంసభోజనము మ
ద్యాస్వాదముఁ దేవరా
నార్యన్యాయము లోనుగాఁ గలుగు హే
యంబైన కృత్యంబులన్ ॥

ఉ॥ ఏయెడనైన ధర్మవిదు
లెల్లరు నొక్కెడ నప్పటప్పటన్
న్యాయమతిం దగ న్నిలిచి
యారసి ధర్మ కలాపమం దుపా
దేయము హేయముం దెలిసి
తెల్పినఁ గాక చిరంబు నిల్చునే
ప్రాయత దేశధర్మములు
మర్చెదు గాక యథాయథంబుగన్

ఉ॥ కావున దేశధర్మములఁ
గల్గిన క్షోభము నాత్మలందు సం
భావనసేసి యిందుఁ గల
పండితమండలియు న్నవీనవి
ద్యావిభవంబు పెంపున ను
దారమతిం దమదేశవృద్ధికై
వావిరి పాటులం బడెదు
వారును ధర్మము నిర్ణయింపుడీ॥

శా॥ ఈపల్కు లుపేక్షించయింపవేని వినుడీ
యింకొక్కసూక్ష్మంబు మీ

కాపద్వార్ధినిమగ్న దేశహితమే
యంగీకృతం బైనచో
నాపద్ధర్మములుండవే స్మృతులఁ ద
ద్వ్యాప్త్యవ్యాప్తి కాలంబు దే
శాపత్కాలముకంటె నొండొకటి శ్రే
యం బెందునుంగల్గునే ॥

చ॥ శ్రుతులు పరస్పరంబునువి
రుద్ధములై బహుభంగి నుండెఁ దత్
స్మృతులుఁ బురాణముల్గదుప
బృంహణముం దగఁ బూని భిన్నమై
మహిని భ్రమింపఁజేసెడిని
మాన్యమునిప్రథితంబులైనయా
మతము లసంఖ్యముల్గలవె
మార్గము కేవల శాస్త్రిచర్చలన్ ॥

శా॥ లోకానుగ్రహకాంక్షఁ జేసి మిగుల
న్లోకార్తిఁ జింతించి యెం
తే కారుణ్యము నాత్మఁ బూని మది స
ర్వేశున్స్మరిన్ లోకర
క్షైకారంభకు నిల్పి శుద్ధమతితో
నామ్నాయము ల్చూచి సం
గా కెట్లబ్బు నగమ్యధర్మచయ కాం
తారంబునన్మార్గముల్ ॥

శా॥ ధర్మజ్ఞత్వముఁ బూనుచో దయయును
న్సంబు స్వమస్స్ఫూర్తిఁ స

త్కర్మాసక్తియుఁ బాపభీతియు లస
త్కారుణ్యముం గల్గి యే
మర్మద్వేషము లాత్మ లేక వచియిం
పంగావలెంగాక వే
దుశ్శేథం దెగి నిశ్చయింప నది యెం
దు నొప్పిందునే యిమ్ముల౯ ॥

మ॥ సతతక్షామము దీరిపోవునె దయా
సత్యాదిసంపన్నులై
మతవిద్వేషము మాని యాత్మల వృథా
మాత్సర్యము ల్వీడి యం
చితభక్తిం బరమార్థచింతయును ని
శ్శ్రేయఃపరాకాష్ఠయు౯
మతిఁ గాంక్షింతురె యెంతురే ప్రజలు దై
న్యగ్రస్త దేశస్థితి౯ ॥

మ॥ అతిబాల్యంబునఁ జిన్నపాపల వివా
హంబుల్నిషేధింతురే?
మతినూహింతురె యనాథకన్యలయసం
భావ్యార్తి బాహుళ్యము౯
వితతప్రస్ఫుటదేశదైన్యహరణా
పేక్ష న్విదేశంబులం
దతులాయాసము నందిచేరు పరమా
ర్తాలిం దగం గొందురే?॥

శా॥ శ్రీకళ్యాణగుణాకరుం డఖిలసం
శిక్షాచణుం డార్య గ

క్షైకారంభుఁ డనంతుఁ డద్వయుఁ డఖం
డానందకందంబు ప్ర
జ్ఞాకల్పద్రుమ మీశ్వరుండు దయతోఁ
గళ్యాణము న్నిచ్చలుం
జేకూర న్నెలకొల్పుఁ గాత మనకు
న్దేశాభిమానం బెదన్॥

సీ॥ వివిధదేశప్రజ సవరించి యైకమ
త్యము గూర్చిమనుప సంధానకరణి
వైషమ్యవిషవహ్ని వాడిమూర్ఛిలుప్రజ
జీవింపఁజేయ సంజీవకరణి
చిరతమోగ్రస్తమై చీఁకటింటిని బోలు
దేశమాత్మ ప్రభఁ దేల్పఁ దరణి,
దేశకంటకులయి దిమ్మరుఖలచోర
సంతతివాప విశల్యకరణి

గీ॥ అతులదేశార్తిపుంజ మాహుతియొసంగ
నగ్నిసంపాదన మొనర్ప నమరుసరణి
యట్టిదేశాభిమానంబు నాత్మసీమ
నెప్డువెలయించుగాత సర్వేశ్వరుండు॥

శా॥ ఔదార్యంబును సాహసం బవిరత
వ్యాపారసంసక్తి ని

ర్వేదాపేత మనోనిమాషియు పురో
వృద్ధిక్రియాసక్తి నా
నాదేశస్థ సమీపయంత్రరచనా
నైపుణ్యాసంపేర్మి మెం
తేచాక్షిణ్యముతో నొసంగుతను స
ర్వోత్సుండను సంప్రీతుండై॥

చ॥ దయయును సత్యము స్వనము
దాంతియు శీలము సద్గుణంబులు
స్వయపథస్ఫూర్తి సర్వాకము
జ్ఞానము ధర్మనితాంతసక్తి యు
పయముగ నిచ్చి నిచ్చలును
సర్వజగద్భరణైకదక్షుండ
న్యాయుండు కృపామయున్కము స
హస్రవిధంబులం బ్రోచిమన్నుతేర॥

మ॥ ఉదయాస్తాచల సేతు శీతనగమ
ధ్యోర్వి న్నిరాఘాటసం
పదనేకాత్మ వారణంబుగ మిథో
మూర్తస్వర్ణమిల్లాపి దు
ర్వర శస్త్రవ్రజము స్మరించి కరుణం
బాలింపుచో నైకమ
త్సదము స్నిగ్ధమునై సయాధునికవి
ద్యాకల్పవృక్షంబిట

స్పదయత్వంబున నాటి సేతు రచనా
నైపుణ్య మేపారఁగా
నదుల న్సాగర గాముల న్పృథమున
న్బంధించి వంధ్యోర్వి స
స్యద గావింపఁగఁ గుల్య లేర్పఱచి ర
థ్యాశ్రేణి నిర్మించి సౌ
ఖ్యదమై పొల్చు బ్రిటిష్ప్రభుత్వ మిల స్థై
ర్యస్ఫూర్తిం వర్ధిల్లుతన్ ॥



భవిష్యద్భారతవర్షదర్శనము.

సీ॥ తల్లిరో! నీమది దైన్యంబు దక్కఁగము
నిరతిశయం బగునీదుపూర్వ
విభవంబు బహువిధ విద్యాసమగ్రత
సకలకలాజాల సౌష్ఠవంబు
రాజక సాంఘిక ప్రముఖనానావ్యవ
హార సౌమ్యతయుఁ బెంపారఁ గాంచి
సర్వసర్వంసహాచక్రావతంసంబుఁ
బురుషార్థ సర్వస్వపూర్ణ ఖనియు॥
గీ॥ మోక్షవిద్యాలతాలవాలమును నుదాత్త
ధర్మకల్పద్రుమూలంబు ధాత్రిదేశ
సంతతికి నొజ్జయును నయి సాటిలేక
యవనిఁ బ్రఖ్యాతిగాంతు వీ వచిరమునను॥
శా॥ ఉత్సాహంబున నీతనూజులు ప్రశ
స్తోద్యోగముం బూని మ
రాత్సర్యంబులు వీడి యేకమయి నీ
మాహాత్మ్యముం బూర్వసం
పత్సంపత్తియు సత్కళాకుశలత
న్విఖ్యాత వాణిజ్యసం
పత్సంసిద్ధియుఁ గూర్పఁ గాంచెద వఖ
ర్వంబైన యౌన్నత్యముం॥
శా॥ పాతాళంబునఁ బశ్చిమాంబుధి తట
ప్రాంతస్థితంబైనయా

స్వేతద్వీపమ్ము నందున న్వామతవి
ద్వేషిభ కంఠీరవుల్
చేతోమోదము నొందగా శ్రుతిశిర
స్సిద్ధాంత తాత్పర్యముం
గీతాసారముఁ దెల్పుచుండ్రు ధిష ణా
గీఃప్రౌఢిమ స్న్నుతుల్॥

శా॥ ఉద్యద్ధీప్రతిభావిలాస విభవో
ద్యుక్తిం ద్వదీయాత్మజుల్
విద్యుచ్ఛక్తి రహస్యము ల్దెలిసి వ
ల్లీసంగతుల్లేకయే
విద్యుద్వార్తల నంపు సాధనముల
న్వేఁదెల్పెఁ బాశ్చాత్యధీ
విద్యాసింధువులెల్లఁ గాంతురు బళే!
విభ్రాంతులై యుండఁగన్॥

శా॥ అర్వాచీన సుధీ సమాజ సముదా
యాగ్రేసరు ల్శేముషీ
గర్వప్రౌఢులు నైనపశ్చిమధరా
ఖండాధివాసు ల్మహా
ని ర్వేదంబున నీసుతు ల్గణితశాం
ంబున న్సాహితీ
సర్వవ్యాప్తిని వక్తృతాగరిమ మిం
చం గాంతు రాశ్చర్యమున్॥

మ॥ హిమవన్మేఖలవింధ్యపార్శ్వమున స
హ్యాకాంతకాంతారదు

ర్గములం బశార్వసముద్రతీరసికతా
ప్రాయోరువంధ్యస్థలిన్
యమునాసింధుతటప్రదేశముల హా
ర్యక్షద్వీపవ్యాఘ్రదు
ర్గమమాదండకపాంత మిన్నలముయుం
త్రిస్థాని ధూమాబ్దముల్ ॥

మ॥ వల దేమాంతగామించుం జిత్రతిఫులన్
భాస్వత్ప్రతాకత్వబుం
గం దేశాంతరసంగసర్వజంభా
గపద్రిస్థితిం ధూమదే
శాంద్రోశంబులం దూగి వచ్చి నిజదే
శాలోకనావాప్తి నా
లందాళ్బోనిధి నోలలాడుదురు క
న్యాసక్షితి నిన్నుతుల్ ॥



భారతీయధర్మాధర్మనక్షత్రమాల.



గీ॥ పాడి దలచిన మనపాలి పాలవెల్లి
పైరు దలంచిన మనపాలి పంట చేను
వసు సమృద్ధికి మనపాలి భాగ్య రాశి
భరత ఖండము మనతపః ఫలముగాదె॥

గీ॥ నిరత సర్వర్తు సుమఫల భరిత మహిల
దేశమృగ పక్షి రాజితోద్దేశ మమల
వారిపూరిత నద నదీ ప్రాంతమగుచు
యఖిల ధాత్రికి నారామ మనగ దనరు

గీ॥ ప్రజలు పరిజ్ఞానమునుమీరు భవ్యమతులు
విమలసౌజన్య యుతులు పవిత్రచరితు
లఖిలశిల్పకలా రహస్యార్థ విదులు
ననన్యశౌదార్య సాహస ప్రాంచితులును॥

గీ॥ కూటి కేమియు మనలకుం గొదువ లేదు
కోటు లెన్నియో పోయెకు గుడ్డలకును
అప్రవాహము నాపంగ నానకట్ట
యపస్వదేశోద్యమము నేటి కమరె మనకు॥

గీ॥ తండ్రి దైవంబు మనలకుం దల్లి ధాత్రి,
తండ్రియొసంగిన దివ్యసాధనము దీనిం
గాని గడలగుడు శాపంగ జననిదైన్య
మిట్లొనర్చిన మనకగు నిష్టసిద్ధి॥

గీ॥ సన్నసూలునఁ సరిగను జాతిపనులఁ
దోఁచు సంతోషమెల్లను దుచ్ఛమనుచు
దేశమాత యొసంగెడు లేశమయిన
మేరు వంచుఁదలంచుట మేలు మనకు॥

గీ॥ ముతుకఁబట్టలు గట్టుట నోటుదన మ
టంచు వెంగలులై మన మెంచఁ జనదు
హృదయ మందున సౌదార్య మొసఁగకున్నఁ
గల్ల మెఱుఁగుల నాగరికంబు రాదు।

గీ। చీని చీనాంబరంబులు జీనువార
సీమనారాయిచేఁ గండ్లు జేవురింప
జోటిఁగట్టఁబ్రబంచకీర్తిఁ జొక్కి వీథు
లెన్ని దిరిగిన గౌరవ మేల నచ్చు?

గీ॥ దేశజననియొసంగెడి దివ్యమైన
ముతుకఁబట్టలు ధరియించి హృదయమునను
విమల దేశాభిమానంబు విస్తరిల్ల
మెఱుఁగులేకున్నఁ బోవునే గరిమ మనకు?

గీ। వేద వేదాంగములు గన్న విప్రులెల్ల
నాఁచి చీరలు గట్టి రనాగరికులె?
కుచ్చుపాగాలు జుట్టి క్రేళ్లోఁచి జాన
నగరిఁ దిరిగెడు సూత్రులు నాగరికులె?

గీ॥ తండ్రి దైవంబు మనలకుఁ దల్లి ధాత్రి
యన్నదమ్ములు మఱి మన కీ మనుష్య
మును నిరంతర సౌభ్రాత్రమును బొసంగు
నివి యొసంగిన మనకగు నిహము పరము॥

గీ॥ మనము బుట్టిన మన్నును మనము గలియు
మన్ను నియ్యది, గావున మనకు బైట
వేషభాషల భేద మెవ్విధి నొదవిన
హృదయ సీమల సౌభ్రాత్ర మెసఁగ వలయు॥

గీ॥ అన్నదమ్ముల జిహ్వాలయందు రుచులు
వివిధ మయ్యెడు భంగిని వేషభాష
లందు మతముల నూహల నాచరణము
లందు భేదంబు లగపడు టబ్బురంబె?

గీ॥ ఎన్ని భేదము లుండిన నేమి మనిరి
వారలొక్క కుటుంబపు వారలగుచు
నిల్లు దిద్దుకొనుట మన మెల్ల నొట్లఁ
జూచుచుండెద మిది యొకచోద్య మొకొ?

గీ॥ కాన దేశాభిమానంబు కలిగి క్రైస్త
వులు ముసల్మానులును హిందువులును బార్
సీలు నొక్క కుటుంబమై చెం దేశ
మాత నుద్ధరింతురు గాతఁ బ్రీతి॥

గీ॥ దేశమందున శిల్పము తేజరిల్లఁ
గలుగు వాణిజ్యమభివృద్ధి గాంచి మించఁ
బ్రజల కెల్లను జీవనోపాధు లమరి
దేశదారిద్ర్య మంతయుఁ దీరిపోన॥

గీ॥ దేశజనముల హృదయ ప్రదేశములను
విమల దేశాభిమానంబు విస్తరిల్ల
దేశవిద్యాలయము లెల్ల దిశలయందు
వెలయ నెలకొల్పుదురు గాత నెలమి జనులు॥

గీ॥ న్యాయసభలకు స్కూలు పంచాయతీల
నెన్ని నూతన నెలకొల్పి వన్నెసేయు
సొమ్ము సమకూర్చి శిల్పము లుద్భవు సేయు
యంత్రశాలలు వేలు స్థాపింత్రు గాక॥

గీ॥ శక్తు లభ్యాస సహితమై జనులయందు
ఘనవికాసముగాంచి ప్రకాశమందు
శక్తు లభ్యాస రహితమై సన్నగిల్లు
చాలకాల మటులె పోవ సమసి పోవు॥

గీ॥ ఒరులపైనను వైషమ్య మొందె ద్వేష
మొందె సహియింపకయ మన మోపినంత
స్వప్రయత్నంబు సేయక స్వాభివృద్ధిఁ
గాంచఁజాలుదుమనుమాట కల్ల కల్ల॥

గీ॥ స్వాభివృద్ధి యనునది స్వార్థతమెయిఁ
గల్గవలెఁ గా యద్వేష గాక యొరుల
యీవిచేఁ గేవలంబుగ నెన్నఁడైన
వచ్చునేనియు నిల్వంగ వశము గాదు?

గీ॥ సంఘసంస్కారమును మతసంస్కృతియును
జేయునజకును నిదిసేయఁ జెల్లదనుట
యలలు సంద్రంబులోపల నణఁగు మనుక
న్నసమాడిన టన్నయాజకుని మాట॥

గీ॥ పెండ్లి గుదురక కుదుర దీపిచ్చి మనకు
దేశవృద్ధికిఁ బుకొల్పి దేశజనుల
నొక్కత్రాటను జేర్చక యెక్కుదెట్టి
హితము సెప్పిన వారల హృదయములకు॥

గీ॥ దేశవృద్ధికి నైయిట్లు దేశజనులు
గూడిపనిచేయఁ దీఱెడుఁ గొఱఁ తెల్ల
జాతిమతభేదములవల్ల సంభవించు
సర్వవైషమ్యములు నాఁడు సమసిపోవు॥

గీ॥ బువ్వలేనట్టి వారికి బుద్ధులెన్ని
చెప్పఁ బుట్టునె పెడచెవిఁ జేరుగాక
భుక్తిగుదురక కుదురదు ముక్తియనెడు
మాట దలపోయఁగా వట్టిబూటకంబె?

గీ॥ సంఘసంస్కారమును మతసంస్కృతియును
దేశసంస్కారమున నిట్లు తెల్లముగ స
మన్వితము లౌటఁ జేసెడు యత్నమెల్ల
ధారపోయుడు దాని కందఱునుగూడి॥

గీ॥ ఇట్లుచేసిన మనదేశమెల్లవసుధ
కొజ్జయై యన్ని విధముల నుండనోపు;
ప్రజయుఁ బ్రస్తుతదైన్యంబు వాసి యొకట
నైహికాముష్మికైశ్వర్య మందనోపు

కం॥ "రాజునకుఁ బ్రజ శరీరము
రాజు ప్రజకునాత్మగాన రాజును బ్రజయున్
రాజోత్తమ యన్యోన్యవి
రాజితులై యుండవలయు రక్షార్చనలన్"॥

కం॥ అనునార్యోక్తిని మఱవక
యనవరతముఁ బ్రజలు ప్రభువు లనురక్తిమెయిన్
వినుతైకమత్యభావము
పనుపడ వర్ధిల్లుచుంద్రు ప్రాజ్ఞులు పొగడన్॥

గీ॥ శ్రీకరుండును భవ్యగుణాకరుండు
లోకకర్తయు దుర్జనానీకహర్త
భక్తవత్సలుఁ డర్థి కల్పద్రుమంబు
నెలమితోడయ్యెడును మన కిందునెప్డు॥

కం॥ వందేమాతర మనునీ
వందారుజనాళి కెప్డు వాత్సల్యముతో
డం దేశమాతయమితా
నందం బొనగూర్చుగాత! సానార్థదయై॥



“సర్వేజనాస్సుఖినోభవంతు”
“ఓం తత్ సత్.”



ఆంధ్రభాషాభివర్ధనీ సంఘము

(లిమిటెడ్), బందరు.

ఆంధ్రభాషయందుఁ బ్రకృతిశాస్త్ర, దేశచారిత్ర, మహాపురుషజీవితాదివిషయకగ్రంథములు లేని లోపమును నివర్తింపఁ జేసి యాంధ్రప్రపంచంబుం గ్రమ్మియున్న యజ్ఞానాంధకారంబును సత్యశాస్త్రజ్ఞానప్రభాకర ప్రభావిభవంబుచేఁ దొలంగింపనెంచి దేశాభిమానధురంధరులగు విద్వాంసులు కొందఱీసంఘము నేర్పఱిచిరి. ఇందనుక నీసంఘమువారిచే సిద్ధపఱుపఁబడినగ్రంథముల వివరణం బిక్రిందఁ బొందుపఱిచితిమి:—

1. భారతధర్మదర్శనము:—మనోహరాలంకార శోభ గొదవఁ దేనెలొలుకు తియ్యనిపలుకులం జదువరుల నమందానందపయోనిధినిర్మగ్నచేతస్కులం గావించుచు, నిర్మలదేశానురాగముం బ్రబోధించు పద్యకావ్యము.

వెల రు 0—2—0; చందాదారులకు రు 0—1—6.

2. పీష్వానారాయణరావు:—శోకకరుణాది రసపూరితంబై చదువరులమనస్సు గరఁగునట్లు చక్కఁగ వ్రాయఁబడిన వచనకావ్యము.

వెల రు 0—1—0; చందాదారులకు రు 0—0—9.

3. అక్బరుచరిత్ర:—సర్వసద్గుణాలంకారుండై సుకవిజన వర్ణనీయుండై, సర్వజనసమత్వంబు గల్గి, విపులకీర్తిం గాంచిన చక్రవర్తి యొక్క పుణ్యచారిత్రము. ఆకాలపు హిందూదేశస్థితి యంతయు నీపొత్తమునఁ గన్నులఁగట్టినట్లు మిగుల నిపుణముగ వర్ణింపఁబడియున్నది.

వెల రు 0—6—0; చందాదారులకు రు 0—4—0.

4. వివేకానందస్వామి జీవితము:— మనోహర వాగమృతధారం గురిపించి అమెరికా ఖండంవాసులం గూడ వశీకృతులం జేసికొని భరతవర్షంబు వారింతటి మహనీయులె! బలె! యని పాశ్చాత్యులు దలంచు నట్లొనర్చిన మహాయోగిజీవితము. 157 పుటల గ్రంథము పటములతో,

వెల రు 0—10—0; చందాదారులకు రు 0—6—0.

5. సిక్కుల చరిత్ర:— ధర్మార్జునాదిమహామహులజన్మభూమి యగుభరతఖండంబు కీర్తినిల్పిన సువిక్రమధనుల దివ్యచారిత్రంబు. పటములతో 256 పుటల గ్రంథము.

వెల రు 1—0—0; చందాదారులకు రు 0—10—0.

6. విద్యాసాగరునిచరిత్ర:—నిర్మలవిజ్ఞాన విశారదుండు, ననిర్వచనీయ కళ్యాణగుణాకరుండు, నార్తజన సంత్రాణ పరాయణుండగు నిట్టిమహనీయుండు త్రికాలంబులం గలుగఁడంచు విబుధప్రపంచంబు సంభావింపం జెన్నారిన పుణ్యపురుషుని చారిత్రంబు. ఆంధ్రభాషం జదువ నేర్చినందుల కీపొత్త మొకటుండ సంపూర్ణ ప్రతిఫలం బొసంగుటకుం జాలియుండు. 150 పుటల గ్రంథము పటముతో

వెల రు 0—9—0; చందాదారులకు రు 0—6—0.

రామ మోహన రాయల చరిత్ర:---నిర్మల బ్రహ్మజ్ఞాన ప్రభాకరోదయంబుఁ గావించి, అనాథ లగుయువతులను బట్టి బలవంతముగఁ గాల్చివేయు సతి యను భయంకరాచారంబు నడంచి తన మాతృభూమి యగు భరతవర్షంబు నుద్ధరింపఁ దత్పూర్వమెన్నఁడు హిందువులెవ్వరును వెళ్లుటకు సాహసించని ఖండాంతరమున కనేకమాసములు మహార్ణవముపైఁ బయనమొనర్చి యచట మనకొఱకనేక యుపన్యాసముల నిచ్చి కార్యవిజయము గాంచువఱకుఁ బట్టువిడువక తన దేశమాత కొఱ

శ్రీ ప్రబో II

ఇది ప్రతిమాసమునం దేదవ ది...
ను. ఇందలియర్ధభాగమున విశ్వబ్రాహ్మ...
సములు, శిల్పశాస్త్ర వ్యాఖ్యానములు,
కోపన్యాసములు, చేతిపనులరీతులు, పౌర...
హాపురుష జీవితచరిత్రలు, నీతి, మత, విద్యా,
ప్రసంగములు, మొదలగునవియు, దక్షినయర్ధ
రసవంతములగు నాటకములు, శ్రావ్యప్రబంధమ
గునవియుఁ గలిగి రమారమి నలుబదిపుటలకంటె
ప్రకటింపఁబడును.

పోషకులకు	సంవత్సరమునకు అంచెకూలితో		...
సహాయులకు	,,	,,	... ౫-0-0
చందాదారులకు	,,	,,	... ౨-0-0
విడిపత్రిక యొకటికి	,,	,,	... -౨-0

కలయువారు,
ప్రబోధినీ మేనేజరు,
గుంటూరు.

జీవితము:— మనోహర వాగ
ఖ్యానులఁగూడ వశీకృతులఁ జేసి
బలే! యని పాశ్చాత్యులు దలంచు
గ్రంథము పటములతో.
ర 0—6—0.
మహాపురుషులజన్మభూ
దివ్యచారిత్రంబు.
0—0.
శారదుండు,
యణు...
అనివార్యవలెను.

10535